

Харис Папахаралампус

Много ви благодаря, на първо място бих искал да изразя моята благодарност към организаторите и също така да ви благодаря за прекрасната организация на това събитие и в частност на г-н Попов, а също така и на Ива, ние много добре си сътрудничихме с тях през цялото време. За мен беше наистина голямо удоволствие. Що се отнася до ситуацията с организираната престъпност в Гърция, има няколко неща, които бих искал да спомена съвсем накратко. На първо място в нашия НК е установено, че образуването или участието в структурирана група от поне три лица, които си поставят за цел да извършват тежки престъпления в продължителен период от време представлява образуване или участие в престъпна организация. Тези лица трябва да извършват тежки престъпления в даден период от време. Това е основната формулировка на организираната престъпност в Гърция. Тежките престъпления, за които стана дума, са специално упоменати. Всяка друга група, която си поставя за цел извършването на други категории престъпления, представлява престъпна банда, която е различна от престъпната организация, за която говоря. В нашето законодателство са залегнали известни обстоятелства, законът третира като облекчаващи вината. Например, при първоначално образуване на или участието в престъпна организация или банда, когато деецът остане на равнището на даване на съгласие за участие в бъдеща престъпна дейност, той не се наказва, ако престъпното сдружение не си поставя за цел икономическа или материална облага. Това е една парадоксална разпоредба. Също така ние разграничаваме обичайните тежки престъпленията от тежките престъпления, извършени от престъпна организация. Членовете на организирана престъпна група например са изправени пред много по-сериозни санкции. Има специални разпоредби за ръководителите им.

Нашето законодателство обособява също така терористичните актове, деянията, насочени срещу установяване, запазване и възстановяване на демокрацията, срещу свободата съгласно конституционната ѝ интерпретация, или с упражняването на права и свободи, предвидени в Конституцията и Европейската конвенция за правата на човека. Тези деяния са различни от деянията на престъпните групи. Така че имаме много разпоредби.

Що се отнася до дефинициите на организираната престъпност, има и такива, които засягат профила на организираната престъпна дейност и многократно извършването наказуемо поведение. Съгласно гръцкото законодателство повторението на престъплението е свързано с психичните мотиви на човека, които го тласкат да извършва някакъв вид посегателство. Извършването му по навик е свързано с личното отношение на дееца и действието на постоянни психични стимули, които го тласкат към осъществяването на определен вид престъпни прояви. От друга страна, „професионалността“ при осъществяване на престъпна дейност означава насочеността на извършителя, видна от повтарянето на деянията, към многократно извършване на съответното деяние и за използване на престъплението като източник на доходи. Професионалното извършване на престъпления е предприемаческо. То така е залегнало в конкретните разпоредби в нашето законодателство. По тази причина правилното разрешаване на гранични или припокриващи се хипотези става много деликатен и сложен въпрос в Гърция.

Сега за изпирането на пари. Според гръцкото законодателство то във всички случаи е свързано с друго престъпление. Участниците в престъпна група са упоменати като извършители, защото се приема, че предвестникът на изпирането на пари е извършването на предикатно престъпление. По тази причина перачите на пари

подлежат на лишаване от свобода при тежки условия. Същото се отнася и до техните съучастници.

Заслужава да бъде отбелязано обстоятелството, че особени видове престъпност, където аспектът на организираната престъпност е от водещо значение, се регулират в Гърция също специфично. Освен разпоредбите в корпуса на НК, имаме конкретни закони за трафик на хора, организирана проституция, сексуална експлоатация на деца, присвояване, изнудване, трафик на наркотици, икономическа експлоатация на незаконни имигранти, които се извършват организирано.

Тук трябва да спомена малко за трафика на наркотици, където за първи път бе допуснато участието на полицаи под прикритие. Предприемаме също така и временно пускане на затворници в отпуск, за да можем да ги проследим. Имаме специални разпоредби по този въпрос.

Също така сме въвели международни инструменти, като Конвенцията за Европол, Шенгенската конвенция, европейските директиви за изпиране на пари. В случаите на тероризъм има и специални изследователски техники, като ДНК експертизи, дейности под прикритие, контролирани доставки, ограничаване на правата и на съответната (банкова, служебна и пр.) тайна, повторна проверка на лични данни, която е залегнала в Закона за защита на личните данни. Въвеждането на тези специални разузнавателни средства е възможно след специално решение на компетентните власти, което се получава при сериозни признаци за наличие на организирана престъпност и при условие, че няма друг начин да се справим с конкретната организирана група. След като въведохме в гръцкото законодателство европейските норми, ние обособихме съвместни изследователски екипи за някои видове организирана престъпност. Що се отнася до процедурата по ограничаване правата на обвиняемия, премахнато е правото на обвиняемия да обжалва решението на съда след края на делото. В състава на съда влизат и съдии от Апелативния съд, така че няма деление на първа и втора инстанция, а само една процедура. От гледна точка на обвиняемия, той губи един цяла инстанция.

Има и един особен режим по отношение на сътрудниците на правосъдието. Той позволява например освобождаване или намаляване на отговорността, която те носят. В рамката на системата за защита на свидетелите са предвидени и специални мерки като охраняването от специално обучен полицейски персонал, даване на показания чрез видеоконференция, скриване на самоличността на свидетеля, като не се разкрива например къде живее, къде работи, каква му е професията, възрастта, адресът. В случай, че свидетелят е държавен служител, законът позволява да се внесат промени в личните му данни или да се смени работното му място.

За борбата с организираната престъпност в Гърция е много важно и въвеждането на европейската заповед за арест. Ще направя един кратък коментар за нея, за да не ви отнемам времето, а по-нататък може да я обсъдим в детайли. На практика изпълнението на тази заповед няма нищо общо с традиционната екстрадиция и това е ясно, когато се отчете фактът, че министърът на правосъдието няма влияние върху решението по отношение на изпълнението на европейската заповед за арест. Той няма влияние и по отношение на това как да бъдат предавани местните граждани.

Основните проблеми идват от материалното право. На първо място у нас действа Конвенцията от Палермо за транснационалната организирана престъпност, а освен отделните разпоредби за тероризма, имаме и още две разпоредби, които засягат престъпните организации. И двете засягат тероризма, а едната непряко се занимава и с организираната престъпност. Това е една много странна и политически обусловена диалектика, която ние, разбира се, можем да обсъдим, ако имате желание, по-нататък. Вторични ефекти на тези законодателни неблагоприятия е извънредно символичният характер на законодателната рамка, липсата на определение за организирана престъпна

дейност и рискът да бъде налагано наказание по-скоро за вярвания, отколкото за действителни деяния.

Друг вторичен ефект е липсата на ясна дефиниция на организираната престъпност. Например, има престъпления, които според една разпоредба не са наказуеми като проява на организираната престъпност, но според друга разпоредба е обратното. Ако организираната престъпност се разглежда като основана върху предприемаческия модел, то би следвало да подчертаем и йерархията, структурните елементи на групата или пък личните връзки в нея, каквито са например етническите елементи или роднинските връзки. Тогава би трябвало да отчетем и финансовата облага като цел. И по този начин да разграничим организираната престъпност от тероризма. Това в момента не е възможно.

Разбира се, дефиницията на организираната престъпност е задача, която се сблъсква с множество проблеми. Неясното ѝ определяне блокира възможността за събиране на достатъчно доказателствен материал. Според някои представители на академичните кръгове критерият за тежест на престъплението, например, не е достатъчно гъвкав. Има много разногласия за това каква е разликата между тероризъм и организирана престъпност. Има и един невъзможен опит на съда в Гърция в делото срещу терористичната организация „17 Ноември” ясно да дефинира тероризма и да го подведе под конкретните разпоредби, които предвиждат престъпна организация. Защото виждате, че вътре се намесват политически и социологически фактори, на фона на липсата на ясна дефиниция за организирана престъпност.

Това води до още два въпроса. Например, понятието за структурирано сдружение по смисъла на Конвенцията от Палермо не съдържа други положителни признаци, като по този начин остава абстрактно и формулирано чрез негативни белези. Така Конвенцията съдържа предписания, но те не са пълни.

На второ място бандата може лесно да бъде неправилно изтълкувана като примитивна форми на организация.

Трети проблем при извършване на престъпление от организация е свързан с наказанията. Например, организираната престъпност като начинание и извършването на планирани престъпления от самата организация вървят заедно. Организираната престъпност не поглъща извършването на планираното престъпление. Но така наказанията заплашват да станат наистина драконовски, мълчаливо нарушавайки принципа на пропорционалност, който е конституционно признат в Гърция, защото едно и също посегателство се наказва два пъти. Бихме могли да се преборим с такъв вид несъответствия, ако ясно дефинираме професионалните престъпления и организираната престъпност.

От друга страна имаме проблем с превенцията на организираната престъпност. Гръцкият законодател пропусна по-гъвкавата, справедлива и ефективна алтернатива, предложена от Конвенцията от Палермо. Тя бе да остави престъпната дейност на организацията да се прояви чрез връзката си с някакъв вид деяние, традиционно считано за престъпно (например, опит), за да може да бъде легитимирано наказанието срещу членовете на организацията. Законодателят също така пропусна възможността да намали отговорността за образуване или участие в организацията, като едновременно с това утежни отговорността за извършване на намисленото престъпление от предмета ѝ на дейност. По този начин: гъвкавото разрешение отново става крещящо непропорционално и НК изглежда да се върти около оста на конспиративното хиперпрестъпление в пълен разрез с общоприетото.

Що се отнася до процесуалните разпоредби възраженията, които си мисля, че имат основания, показват на първо място, че броят на лицата, засегнати от специалните разузнавателни средства в качеството си на „подозрителни лица”, заплашва да стане

неограничен. Някои съзират тук нарушение на презумпцията за невиновност. Тайната на мерките нарушава принципа за забрана на самообвинението. Тежестта на доказателствата де факто е обърната. Решението на съдебния състав, което допуска използването на специалните разузнавателни средства, е някак предопределено, след като полицията влияе върху процедурата по силата на оперативна гледна точка, т.е. по отношение на преценката за предположен риск и оценката за възможностите на изпълнителните органи. Така съдебният органи се превръща на практика в клон на администрацията. Очевидна е липсата на условия за допускане и прилагане на специалните разузнавателни средства, а санкционирането в случай на разкрито нарушение на гражданските права не е ясно (някои считат, че в такива случаи специалното правило за използване на събраните доказателства следва да намери приложение), а изпълнението на някои мерки е почти невъзможно поради липса на съответната изпълнителна правна рамка.

Що се отнася до феноменологията на организираната престъпност в Гърция от началото на 80-те, тя е ориентирана предимно към трафик на наркотици, изнудване, поръчкови убийства, отвличания, които нарастват от 1990 година насам. Конкретно относно корупцията, през 2005 г. имаше и съдии, които бяха подведени под отговорност в дела за изпиране на пари. Някои от тях бяха признати за виновни, срещу тях бяха предприети съответните дисциплинарни мерки и бяха наложени санкции. Имаше разследвания на съмнително придобити доходи и съмнителни декларации за придобиване на имущество. Разследвана беше организация, подпомагаща проституцията и изпирането на пари, придобити от контрабанда на цигари и от кражба на луксозни коли, които се крадат в Гърция, а след това се продават в чужбина. По принцип се смята, че престъпната група е различна от бандата, защото бандата не се характеризира със специфична организационна структура. Но тогава е важно да разберем как, например, да се квалифицира грабежът – кога той се смята за извършен от банда и кога от организирана група.

Бих искал да приключа с няколко предложения за подобрене на законодателството. На първо място трябва ясно да се дефинира материалната облага като основен разграничаващ признак на организираната престъпност. Така бихме отговорили изцяло на разпоредбите в Конвенцията от Палермо. Изричното съотнасяне на субективната насоченост към придобиване на материална облага със самото разбиране за организирана престъпна дейност съответства и на потребността организираната престъпност да бъде разбрана на основата на „предприемаческата теория“, т.е. като основана на разделение на престъпни функции и финансова структура. Такова нещо е било въведено, например, в австрийския и в италианския Наказателен кодекс.

Друго предложение, което искам да отправя, се отнася до законовата рамка относно организираната престъпна дейност. Тя трябва да бъде допълнително рационализирана и направена по-гъвкава, например чрез провеждане на разграничение между ръководител, участник и външен сътрудник на организацията и съответно разграничение в наказанията; чрез разпространение на обхвата на престъпните прояви, които организацията си поставя за цел да извършва, само до престъпления, които могат да бъдат квалифицирани като тежки от обективна страна; чрез избягване на „символично“ отегчаване на отговорността в противоречие с принципа за съответност на престъплението и наказанието, като например правилото за удвояване на наказанието за едно и също престъпно поведение, подведено под формално различни разпоредби.

Що се касае за противодействието на **изпирането на пари**, проблемите произтичат не толкова от правната рамка, колкото от липсата на подходящ оперативен и технически инструментариум, който да обезпечи такова противодействие.

Това е основното. Има и други критики. Ние трябва да наказваме предикатните престъпления, за да можем съответно да накажем извършителя на последвалото изпиране на пари. Иначе някои действия могат да останат ненаказани. Трябва да се предотврати възможността отговорността на някои категории професионалисти (адвокати, например) да започне да вреди на упражняването на самата професия. Така например трябва неутрални актове да се считат изначално за законни, каквито са например правните консултации в полза на лица, заподозрени или обвинени в организирана престъпна дейност. От дискусиите които текат в Германия, е известно правилото нон хайдегам, което означава, че правната защита на всеки обвиняем, дори замесеният в организирана престъпност, трябва да се разглежда преди всичко като правна. Трябва да подчертаем необходимостта от спазване на принципа за съответност на престъплението и наказанието, особено по отношение на обхвата на конфискацията на придобитото чрез престъпление. Трябва да се въздържат обширните правомощия на националните власти, отговорни за противодействието на изпирането на пари, повечето от които са съответни звена за финансово разузнаване.

И последното нещо, на което искам да се спра, е свързано със специалните разузнавателни средства. Тук разпоредбите имат нужда от прецизиране, за да бъдат по-приемливи за гражданина, а също и да могат да облекчат съдиите. И, разбира се, що се отнася до Балканите, нужно е допълнително развитие на двустранни спогодби за борба с организираната престъпност, където тя да бъде отчетена като въпрос от изключителна важност. Много ви благодаря за вниманието!